

Tovčejský ZPRAVODAJ

OBČASNÍK OBECNÍHO ÚŘADU

Zpravodaj vydává obec Tovčej, č.p. 18, PSČ 78316, IČ: 00635626 Ev. č. MK ČR E 21473. Redakční zpracování: Marta Šubrtová (731 900 647, martasubrtova@seznam.cz). Do tohoto čísla přispěli: Marta Šubrtová, Miroslav Majer, Eva Hudcová, Lenka Chromčáková, Roman Příbyl, Hana Vaverková a Michal Šubrt. Došlé příspěvky jsou redakčně upraveny.

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení a milí spoluobčané,

jen málokdo by si letos na jaře dokázal představit, v jaké atmosféře budeme prožívat nynější adventní čas. Dlouhotrvající opatření vlád proti šíření koronaviru se promítají nejen do chodu samotných států, ale především do každodenní reality domácností. Proto nám dovoluňte, abychom vám v této těžko definovatelné době popřáli jménem celého obecního zastupitelstva především pevné zdraví a sílu k tomu, abyste se dokázali přenést přes všechny nenadálé překážky.

Současná situace se pochopitelně promítá i do chodu naší obce. Asi nejviditelnějším dopadem je to, že téměř ustal kulturní a společenský život. S ohledem na vládní restrikce jsme byli nuceni zrušit většinu pravidelných akcí, kulturní dům se po dlouhé době omezeně otevřel teprve tento týden. Důsledky vládních opatření citelně zasáhly i obecní rozpočet: v příštím roce musíme počítat s finančními příjmy nižšími o 20 až 30 %, což v našem případě představuje částku okolo 2 milionů

korun. Chceme-li pokračovat v investicích do oprav i nových projektů, jsme za této konstelace odkázáni téměř výlučně na prostředky získané prostřednictvím státních dotací.

V tomto roce se nám podařilo získat příspěvky na dva dotační tituly ve výši zhruba půl milionu korun, což je v současné složité situaci poměrně dobrý výsledek. Čtyři žádosti připravujeme k podání na příští rok. Jedná se o prostředky ve výši několika milionů korun určené především na revitalizaci návsi, rekonstrukci a modernizaci nevyhovující infrastruktury, obnovu sportovišť a sanaci kulturního domu. Jak vstřícná však bude státní pokladna k malým obcím v následujících letech, je zatím ve hvězdách.

Navzdory mnoha pesimistickým prognózám nicméně nepřestáváme věřit, že příští rok již nebude tak fyzicky i psychicky zátěžový jako ten letošní a že Vám všem přinese větší klid na práci i prostor k načerpání sil.

Vaše obecní zastupitelstvo

ROZSVĚCENÍ VÁNOČNÍHO STROMU

Pátek před první adventní nedělí je již nerozlučně spjat se slavnostním rozsvěcováním živého vánočního stromu u hasičské zbrojnice. To letošní připadlo na 27. listopadu a jako všechny předcházející kulturně-společenské akce tohoto roku bylo výrazně poznamenáno opatřeními proti šíření koronaviru. Přestože byl zrušen veškerý doprovodný program, sešel se i tak hlouček několika skalních příznivců naší adventní tradice, aby se potěšili pohledem na zářící smrk, jehož světýlka nepohnutě shlížejí na pozemské hemžení, nebo se pozastavili u dřevěného betléma, který s nenápadnou vstřícností upomíná na hlubší smysl tohoto času. Děti opět oblehly zvonici a schránku na vánoční přání, snad aby je neopustilo to kouzlo tajemného očekávání, které k jejich věku i tomuto svátečnímu období neodmyslitelně patří. Vlhký podvečerní chlad rychle zalézal za nehty, a tak většina zúčastněných s povděkem přijala kalíšek s horkým punčem, hruškou nebo čajem, který se podával v improvizované výdejně u vchodu kulturního domu. Přestože hlavní téma k debatě bylo dáno hlavně nejistotou plynoucí ze současného dění, převládala veselá až humorná nálada, která naznačovala, že se lidé doposud nenechali připravit o zdravý nadhled. A pokud k tomu přispělo i toto skromné setkání, pak splnilo účel i bez té hlučné a blikavé kulisy, bez které se vlastně velmi dobře dokážeme obejít.

Kultura a společenské dění v době covidové

Jak jsme zmínili již úvodním slově, většina pravidelných kulturně-společenských akcí byla s ohledem na vládní restrikce bez náhrady zrušena. První výjimka se objevila až v neděli 5. června, kdy se na návsi pořádala hodová mše na počest patronů továřské kaple Cyrila a Metoděje, které se zúčastnilo několik desítek příznivců. Hodovému dopoledni nechybělo nic z toho, co k němu patří již dlouhá desetiletí: liturgické slovo, pospolitý duch, lidová dechová hudba a nakonec i nádherné letní počasí. Odpolední a večerní program, kterého se obvykle účastní až stovky lidí, byl nicméně ze zřejmých důvodů odvolán.

Druhou výjimku přinesla sobota 22. srpna, kdy obec uspořádala taneční veselici nazvanou Srpnová noc, jíž předcházelo soutěžní a zábavné dopoledne pro omezenou skupinku místních dětí. Večerní program s kostýmní RetroDiskotékou nicméně ukázal, jak jsou lidé v době omezení hladoví po zábavě: továřská Koliba

doslova praskala ve švech, na tanečním parketu nebylo takřka k hnutí a sudy chmeleného moku z náměšťského pivovaru Jadrniček se brzy vyprázdnilly. Z dnešního pohledu, kdy se potýkáme s dozvuky dramatické druhé vlny, bychom tehdejší rozhodnutí uspořádat takto velkou akci zřejmě hodnotili jako neuvážené, nicméně průběžné údaje z krajské hygienické stanice k tehdejšímu datu nás k takovému kroku zcela opravňovaly: do konce srpna se v Tověři neobjevil jediný případ nákazy koronavirem a tato situace vydržela ještě téměř měsíc. Ani takto vysoká koncentrace lidí tedy nepředstavovala v tom čase epidemiologické riziko.

Podobně rekordní návštěvnost měl i letošní pohádkový les, či spíše pohádková ves, protože tak jako v minulém roce se odehrával převážně v obecních kulisách. To se nakonec ukázalo jako prozíravé rozhodnutí, neboť kapacita Skalky, která v předchozích ročnících posloužila jako výchozí bod pro vstup do dnes již neexistujícího lesa, by takovému náporu návštěvníků sotva odolala. Koliba naopak poskytla dostatečné zázemí nejen bezmála pěti stům návštěvníků, ale i prodejním stánkům, zoo koutku a četným zábavním atrakcím. Pokud jsme v minulých letech vyzdvihovali invenci, s jakou se dobrovolníci zmocnili svých pohádkových rolí, pro letošek musíme ocenit jejich výdrž, neboť rychlé střídání skupinek dětí na stanovištích jim nedopřálo prostor ani k zahrnutí žízňě, natož k diskretní úlevě. Hladkému průběhu celé akce výrazně napomohlo i několik nadšených účinkujících z řad školáků, kterým patří dík za odvahu i herecké nasazení.

Osud nejbližších kulturně-společenských programů je velmi nejistý. S jistotou můžeme zatím oznámit jen tolik, že předvánoční posezení seniorů, plesy a taneční zábavy, jakož i jiné akce pro více jak 10 účastníků v kulturním domě, budou zrušeny. S rozvolněním restrikcí se nicméně od 3. prosince v kulturním domě obnovuje provoz knihovny, kadeřnictví a v sále je možné pořádat pravidelné sportovní akce pro nejvýše 10 osob.

PUNČOVANÝ MIKULÁŠ

Letošní mikulášskou nadílku poznamenal nejen 3. stupeň protiepidemických opatření, ale i nenadálý výpadek dvou hlavních mužských protagonistů, za něž byli nuceni alternovat múzou zatím nepolíbení nováčci. Ti se museli poprat s nečekaným nárůstem poptávky po této folklórně-edukativní službě, již využila téměř třicítka rodičů. Ostatně není divu, vždyť touto jednoduchou dospěláckou lstí lze alespoň krátkodobě dosáhnout téměř magických výchovných účinků: v loňském roce například děti našemu Mikuláši bez dlouhých vytáček odevzdaly hned tři dudlíky. Manažerka tohoto nadpozemského ansámblu měla letos plné ruce práce, aby bylo všem žadatelům vyhověno včas, a tak nakonec s povděkem souhlasila s nápadem, aby si starší děti došly pro výslužku na Kolibu. Bylo to rozhodnutí i s ohledem na pohodlí rodičů, neboť onu mikulášskou sobotu 5. prosince se v podvečer na Kolibě podával adventní punč. Že většinu dospělých přišel náramně vhod, snad není nutné zmiňovat.

Pandemií poznamenaný Mikuláš v Tověři byl nevšední i tím, že si jej vyhlédl štáb televize Nova a záběry z pochůzky i s krátkým vstupem našeho anděla se objevily v hlavním večerním zpravodajství. Ačkoli takové mediální zviditelnění potěší, za skutečné ocenění naší mikulášské tradice považujeme anonymní dětský vzkaz, který se objevil ve schránce na dopisy Ježíškovi u obecního betlému: „Milý Ježíšku, přeju si, aby se mi vyplnilo moje přání. A to přání je, aby mě nevzal čert!“

KnihoBudka

Vysloužilé věci někdy mohou posloužit zcela netradičnímu účelu. Jeden takový případ je k vidění před továřským obchodem: z nefunkční telefonní budky se stala KnihoBudka. Není to náš originální nápad; vznikl před mnoha lety v USA a v Česku se tyto miniknihovničky objevily poprvé v roce 2013. Od té doby funguje neziskový projekt KnihoBudka, mnoho podobných instalací však vzniká spontánně z iniciativy nadšenců i obcí – jedna taková je již mnoho let k vidění na lesní cestě z Dolní pohořanské boudy do Bělkovic-Lašťan.

Smyslem této pouliční knihovny je rozproutit uvadajícího čtenářského ducha českého národa, který ještě v nedávné minulosti vévodil první příčce v sečtělosti mezi evropskými zeměmi. V českých domácnostech leží ladem desítky milionů knih a tato iniciativa se je pokouší zvednout ze zaprášených polic a vtáhnout znovu do oběhu. Je známo, že Češi mezi sebou rádi sdílejí digitální obsah, a jak se ukazuje, dobře funguje i nezištné sdílení tištěné literatury. Nabídka knih v naší KnihoBudce se od doby jejího zřízení v polovině srpna již několikrát obměnila a prakticky každý týden zde můžeme objevit nějaký zajímavý titul. Vyskytli se však i tací, kteří princip sdílení pochopili po svém a knihy si z budky odnášeli po taškách, aniž by uznali za vhodné vzniklé prázdko na policích zaplnit literárním oběživem z vlastních zdrojů. Jestli jsou tak náruživí čtenáři, notoričtí sběratelé nebo jen potřebují papír na podpal, Bůh sud; takovým jedincům bychom však chtěli vzkázat, aby si uvědomili, že jejich chování je tím nejosvědčenějším způsobem, jak podobné dobročinné projekty připravit o život. Nikdo totiž nevidí smysl ve sdílení s lidmi, kteří mají na zřeteli jen svůj vlastní omezený prospěch.

Jaká jsou pravidla užívání továřské KnihoBudky?

- Použití je zcela bezplatné;
- Není potřeba žádné registrace ani evidence;
- Knihu si můžete vypůjčit a po přečtení vrátit;
- Knihu si můžete ponechat a přinést místo ní jinou;
- Při výměně platí pravidlo kus za kus;
- Vlastníte-li více knih, které byste rádi věnovali dalším zájemcům, můžete je zanechat buď přímo v budce, nebo na obecním úřadě.

Věříme, že naše čtenářská budka bude tak jako v jiných městech a obcích dobře sloužit a že se k ní uživatelé i kolemjdoucí budou chovat tak, aby svůj účel naplňovala co nejdéle a aby do ní čas od času rád přispěl každý, kdo neví, co se starými knihami.

Z obecního výběhu

V sobotu 12. září jsme uspořádali velkou brigádu na obecním pozemku, který již mnoho let slouží jako výběh pro zvířata, jejichž počet se v poslední době docela rozrůstá. Hlavním úkolem byla výměna střechy ve stáji a vybudování ohrady s prostorem pro návštěvníky. Ruku k dílu přiložilo na dvanáct dospělých, k nimž se připojil podobný počet dětí. O plánech na zpřístupnění a využití tohoto nového volnočasového prostoru jsme informovali v minulém zpravodaji, což se v posledních měsících projevilo ve vyšší návštěvnosti, zejména rodičů s malými dětmi. Protože zvířata na pozemku jsou živý inventář, který vyžaduje zvláštní péči, rádi bychom ty, kteří tento prostor navštěvují, upozornili na několik zajímavých skutečností a také důležitých pravidel.

S příchodem zimy nastává pro většinu zvířat období, které v lepším případě buď prospívá, nebo usilovně hledají k snědku něco, čím by se nasýtily a zároveň posílily svou podkožní termoregulační vrstvu, která jim pomáhá zvládat nepřízeň počasí. Zvířátka ve výběhu za zelenou brankou, k níž patří partička poníků, oslík Evička, kozlík Viktor a vepřík Pišta, instinktivně řeší stejný úkol jako jejich protějšky ve volné přírodě. Ač se může zdát, že celý rok vlastně nedělají nic jiného, než že se od rána do večera krmí, zimní období je specifické tím, že příroda poskytuje jen skromné zdroje živin a zvířata trpí výrazným úbytkem vitamínů a minerálů. Obyvatelé našeho zvěřince však mají to štěstí, že jim poskytován kompletní servis i v tomto pro ně

nelehkém období, a to díky pravidelnému krmení, kterého se každému z nich dostává podle jeho individuálních potřeb. Platí to o seně, při jehož konzumaci se zvířata přirozeně prohřívají, o soli, která je důležitým zdrojem minerálů pro životní funkce, nebo o granulích, kterými je ráno i večer přikrmujeme.

Nedílnou součástí jídelníčku zvířat z našeho výběhu jsou i jablka, mrkve a ostatní zemědělské plodiny, které někteří z vás nechávají spolu se starým pečivem v taškách, pytlích a bedýnkách u brány. Můžeme vás ujistit, že tento proviant mezi zvířecí stravníky spravedlivě dělíme podle jejich zaživacích možností a potřeb. Co je totiž chutné a přínosné pro jednoho, může být pro jiného nutričně bezcenné a dokonce jej ohrozit na životě. Budete-li například dávat tvrdé pečivo poníkům, může to na ně mít až alarmující zdravotní dopad, zatímco na starých rohlících či chlebu si všežravý vepřík vyloženě pochutná.

Pro zvířata, zvláště ta býložravá, představuje vyhledávání a zpracování potravy převážnou náplň dne, ať žijí ve volné přírodě, nebo jsou chována v zajetí. Je tedy přirozené, že o potravu bojují a vždy vyhraje ten nejsilnější – na tom je založena hierarchie stáda či smečky u každého živočišného druhu. Je tedy nevhodné zvířatům nabízet pochutiny přes plot, protože tím v nich podněcujeme vzájemnou revnivost a agresi. Občas se proto stává, že musíme hradit zbytečné náklady za veterinární ošetření nejen kvůli nevhodnému krmení, ale i kvůli takto vyprovokované rivalitě mezi silnějšími a slabšími zvířaty, což si krmící návštěvníci zpravidla neuvědomí. Rádi bychom touto cestou všem příležitostným i pravidelným dárcům poděkovali za velkorysost a zejména ukázněnost, protože necháte-li krmit zvířata na nás, pomáháte tím chránit jejich zdraví i životy.

Jak výrazné je dopravní zatížení naší obce?

Součástí letošní žádosti o dotaci na revitalizaci návsi je i autorizovaný průzkum intenzity dopravy v obci, který zpracovala projektová firma Atelis a z nějž vyplynulo několik významných dat. Výsledky například ukázaly, že po komunikaci III/44310 na vjezdu do obce ze směru Olomouc-Šternberk projede průměrně 3 100 vozidel za 1 den, což představuje značnou dopravní zátěž, neboť průměrná denní intenzita silnic III. třídy se uvádí kolem 620 vozidel. Zjištěný údaj odpovídá spíše nadprůměrné zátěži komunikací II. třídy a ukazuje, že silnice převádí dopravu pro širší území, především pro celý dolanský katastr. Obdobnou zátěž má například silnice z Chválkovic do Samotíšek, silnice III/4468 přes Štarnov (což je vyhledávaná zkratka se Šternberka do Olomouce pro řidiče, kteří se chtějí vyhnout kolonám na ulici Chválkovická), silnice z Řepčína do Horky nad Moravou nebo ze Slavonína do Nedvězí. Pro srovnání můžeme uvést, že obcí Týneček projede po silnici I/46 průměrně 13 960 vozidel za 24 hodin a průměrné dopravní zatížení silnice II/447 ze Šternberka do Litovle je o cca 800 vozidel za den nižší než zatížení komunikace procházející továřskou návsi.

ROZPOČET OBCE TOVĚŘ NA ROK 2021

V příštím roce očekáváme příjmy do rozpočtu ve výši 8 127 000 Kč (tj. o 25 % nižší než v letošním roce) a počítáme s výdaji okolo 12 600 000 Kč, do nichž započítáváme letošní zůstatek cca 5 milionů korun. Tak jako v minulých letech kalkulujeme s nulovým schodkem rozpočtu a předpokládáme, že na konci roku budeme opět v přebytku.

Největší investiční položku v roce 2021 představují náklady na opravu silnic a komunikací ve výši 3 miliony korun, a rekonstrukce sportovních a volnočasových zařízení v majetku obce spolu se sanačními a protihlukovými úpravami kulturního domu ve výši 1 900 000 Kč.

Koronavirová statistika

Naší obci se současná pandemie dlouho vyhýbala. První případ nákazy se v Tovéři objevil až 18. září, tedy po více než půl roce od jarního vyhlášení nouzového stavu. Druhý nakažený přibyl 5. října a od tohoto data se počet průběžně nakažených občanů naší obce začal postupně navyšovat. Nejvyšších čísel bylo dosaženo dne 10. listopadu, kdy bylo evidováno 9 nemocných a současně byly za tento den diagnostikovány 3 nové případy. Tři nově nakažení představují maximální denní přírůstek, který byl zaznamenán ještě 3. listopadu. Dva nové případy za den se objevily čtyřikrát, a to 16. října, 6. a 25. listopadu a 2. prosince. V ostatních dnech nepřibyl buď žádný, nebo pouze jeden nový pacient. Celkem se do 8. prosince v naší obci covidem nakazilo 28 obyvatel, což znamená, že nemocí prošel každý zhruba 22. občan, z toho 8 se jich nyní léčí. Situace v Tovéři tedy k dnešnímu datu odpovídá současnému celorepublikovému průměru.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

ŽIVOTNÍ JUBILEA

září:	Pavel Klíma	75 let
	Marta Seberová	75 let
listopad:	Jiří Macháček	65 let
prosinec:	Jaromír Zdařil	65 let
leden:	Zdenka Tegelová	90 let
	Anna Zdařilová	80 let
	Zdenek Johannes	65 let
únor:	Jan Malík	98 let
	Alžběta Hudcová	80 let
	Květoslav Jašíček	65 let
březen:	Anna Kopřivová	70 let
	Libuše Matoušková	75 let

Blahopřejeme!

NOVĚ NAROZENÍ

- 20. června se narodila **Rozálie Rohelová**.
- 1. července se narodila **Barbora Hladíková**.
- 14. srpna se narodil **Marek Přikryl**.
- 4. září se narodila **Eliška Látalová**.
- 17. září se narodila **Amálie Müllerová**.
- 27. listopadu se narodil **Lukáš Jelínek**.

Přejeme do života hodně štěstí a lásky!

ÚMRTÍ

- Dne 2. října zemřel ve věku 68 let pan **Petr Tuček**.
- Dne 6. listopadu zemřela ve věku 82 let paní **Eva Vajdová**.

Čest jejich památce.

NOVÁ KRONIKÁŘKA

Dalo by se spekulovat o tom, je-li sepisování obecní kroniky ve věku digitálních informací smysluplná činnost či přežitek, ve skutečnosti je to však úředně stanovená povinnost, která je každé obci ukládána zákonem č. 132/2006 Sb. z roku 2006. Účelem této dokumentární písemnosti je podle tohoto zákona „zaznamenávat zprávy o důležitých a pamětihodných událostech v obci pro informaci i poučení budoucím generacím.“

Nová tověřská kronika je vedena od roku 1991, kdy si obec v referendu odsouhlasila samostatnost a oddělila se od tehdejší střediskové obce Dolany. První kronikářkou se stala paní Jiřina Štědrá, která se této záslužné práci věnovala sedm let. Štafetu poté převzal pan Petr Rypar a na kronice pracoval následujících dvanáct let. Jako zapálený amatérský výtvarník své zápisy navíc dotvářel i osobitými kresbami, podobně jako měl ve zvyku poválečný tověřský kronikář, malíř František Šnajdr. Posledním zapisovatelem obecního dění se spíše z nutnosti než z nadšení stala současná místostarostka Marta Šubrtová.

Proto jsme s nadšením přijali nabídku od dr. Evy Hudcové, jež o tuto čestnou funkci projevila zájem. A radost máme o to větší, že paní Eva je člověkem na svém místě. Ač není tověřskou rodačkou a pochází ze Šumperska, našla u nás domov i rodinu a spolu s manželem a dvěma školou povinnými dětmi již 16 let žije v rodinném domku na okraji obce. Za tu dobu jí naše víska přirostla k srdci natolik, že jen málokdy vynechá některou z našich kulturně-spoločenských akcí a mnohé z nich také nezištně pomáhá organizovat. Především je ale vystudovanou historičkou a překladatelkou z němčiny, hluboce se zajímá o dějiny našeho regionu a s jazykem si rozumí jako málokdo.

Věříme, že nyní je péče o poselství příštím generacím v těch správných rukách, a přejeme naší nové kronikářce hodně inspirace i energie k naplňování jejího ušlechtilého poslání!

OBEC A KRIMINALITA

V období od 1. ledna do 1. prosince letošního roku řešili policisté z obvodního oddělení PČR ve Šternberku v tověřském katastru celkem 4 přestupková jednání fyzických osob. Ve dvou případech se jednalo o narušení občanského soužití, v jednom případě o nesplnění oznamovací povinnosti při nálezů střelné zbraně a v jednom případě o neoprávněné pěstování konopí. Dalších 11 přestupků v našem katastru spáchali motoristé. Jednalo se hlavně o překročení povolené rychlosti v úseku Tovéř - Samotičky.

O TOVĚŘSKÝCH LÍPÁCH

Každý národ od pradávna projevuje úctu ke stromu, s nímž se cítí hluboce spřízněný. Jako Němci vzhlíží k dubu, Kanaďané k javoru, Rusové k bříze, tak Češi vzhlíží k lípě. Tento majestátní strom se v našich krajích odnepaměti vysazoval jako ochránce při stavbách obydlí, a proto to někdy vypadá, jako by se u nás lípa k domům tulila. Stává na návších, u kostelů, křížků a na různých jiných významných místech. Je neodmyslitelně spjata s naší krajinou.

Je o ní známo, že je snášenlivá a štedrá ke svému okolí. Kvete asi 14 dní během června a července, podle toho, kolik jí jaro dopřeje času k probuzení. Tehdy je její koruna plná včel a zní jako velký úl. Její květy vydávají až omamnou vůni, jsou léčivé a od pradávna se sbíraly, sušily a používaly proti nachlazení, při infekčních onemocněních nebo poruchách ledvin.

Když jsem byl vyzván, abych v Tovéři provedl šetření stavu obecních líp, s potěšením jsem konstatoval, že je vaši předchůdci vysadili velmi prozíravě: nechali lípám prostor, aby se mohly rozvinout do krásy. V našich končinách mohou tyto stromy dorůst až 30metrové výšky a jejich koruna může mít až 25 metrů širokou košatou korunu. A právě tověřským lípám se povedlo rozkošatět.

Kráska u rybníka u lavičky a druhá v protějším rohu směrem na Dolany mají výšku 16 metrů a více jak 15 metrů širokou korunu. Jsou svázány bezpečnostními dynamickými vazbami, které mají zabránit velkým výkyvům při silném větru. Toto opatření však jejím větvím nedovoluje volný pohyb, a proto je bude třeba po mnoha letech pečlivě zkontrolovat, a pokud to půjde, povolit, aby získaly větší volnost. Jejich větve sahají níže než 2,5 metru, proto je bude nutné odborně ošetřit.

Další košatá pamětnice u božích muk na okraji pole je vysoká celých 21 metrů. Je to dospělý strom, jemuž stářím pomalu ubývají síly. Už nedokáže vytlačit vodu a minerály dřevem do takové výšky, a proto jí začínají prosychat vršky. V koruně je zadržena jedna zlomená větev a u kořenových náběhů raší spousta výmladků. Bude proto nutné provést zdravotní řez a odborně odstranit proschlé vršky, zredukovat některé konkurující větve a odlehčit ty, které se natahují až nad stezku pro chodce.

Na druhé straně roste do dospělosti další krásná lípa, která se natahuje nad elektrické vedení a má v koruně větvení, které by jí mohlo ve vyšším věku zlobit. Navíc trpí malolistostí, což značí, že v minulosti utrpěla zásah do kořenů a nyní má potíže se plně uživit. Odborným zásahem se jí zkrátí po energii toužící větve a pomůže se jí, aby ji v budoucnu netrápilo tlakové větvení. Také se jí uleví, když budou kořeny živit menší korunu.

Na konec jsem si nechal pamětnici, která poskytuje stín a drží vláhu na místě, kterému se už přes sto let říká "U lípy". Tato košatá, 15 metrů vysoká dáma má na svůj věk v koruně bohaté větvení, jež je třeba čas od času zkontrolovat a jemně mu ulevit. Proto bude dobré citlivě zkrátit větve, které se natahují nad komunikaci, a rovněž odborně přeřezat ty, které baží po energii ukryté v elektrickém vedení.

Tověřské lípy jsou nádherné a zdejší prostředí jim prospívá. Když se budou vhodně udržovat a "učesávat", mohou tu radost, klid, stín, vůni a kyslík lidem rozdávat ještě další stovky let. Důkazem nám jsou dlouhověké lípy po celé České republice, jako je například Tatobitská (přes 500 let), Lipská v Železných horách (600 let) nebo Klokočovská (až 1 000 let).

Roman Příbyl, „stromolezec a certifikovaný arborista (Za snímky děkujeme paní Haně Vaverkové z Droždína.)

RECYKLAČNÍ KLETBA

Jsou témata, o kterých psát jen jednou se zdá příliš, ale vracíme se s takovou neodbytností, že je jednoduše nelze přejít mlčením. Třídění odpadů patří přesně do této kategorie. Přestože i v letošním roce se Tověř zařadila mezi pětici nejlépe třídících obcí v kraji, začínáme to vnímat spíše jako prokletí než ocenění. Čím nás zaskočilo tentokrát?

Skutečnost, že některé dny jsou kontejnery plné už druhý den po vyvezení, nesvědčí ani tak o neschopnosti obce zajistit dostatek nádob, jako spíše o těžko uvěřitelném stupni arogance a ignorace některých z těch, kdo jsou oprávněni je využívat. Dá se pochopit, že někdo roztržitý omylem vyhodí pytel plastů do papíru, ale jen těžko si lze vysvětlit, s jakým morálním odůvodněním někdo dokáže zasypat polovinu kontejneru na papír nepoužitou směsí na beton

a kontaminovanou hlinou. Toto je pravda příklad chování, s nímž se nesetkáváme každý den, zato denně nacházíme v kontejnerech a okolí lepenkové krabice, které se jejich bývalí majitelé nepokusili ani přišlápnout, aby se do kontejneru vešly. Zkusili jsme experimentálně jednu takto zaplněnou nádobu zbavit vyhozených kartonů, složit je na nejmenší objem a vrátit zpátky. Výsledek byl tristní: nádoba byla vmžiku ze tří čtvrtin prázdná. To prázdnou ovšem platíme všichni a co rok nás vychází draž a draž.

Letošní rok je téměř kritický: ačkoli se počet obyvatel nijak výrazně nemění, objem zejména papírového odpadu narostl od jarních měsíců o neuvěřitelné desítky procent. Po důvodu nebylo nutné pátrat nijak zdoluhavě; výmluvně na něj poukázala povaha papírových obalů samotných. V době koronavirové mnozí přestali nakupovat v kamenných obchodech a naučili se každou maličkost pořizovat virtuálně. Osmdesát procent nesložených vyhozených kartonů a fólií pochází právě ze zboží zásilkových služeb a webshopů. Lidé, kteří se těchto odpadů zbavují, jsou mnohdy natolik nesoudušní, že se ani neobtěžují strhnout z obalu dodejku s vlastní adresou a telefonním číslem. Tímto způsobem nám například umožnili zjistit, že se u nás neskladných odpadků zbavují kromě místních i „uživatelé“ ze Samotíšek, Dolan, Bělčovic, Holice, Neředína... Většinu těchto přespolních hříšníků jsme kontaktovali a v rámci úřední pravomoci je na jejich chování upozornili. Velká část z nich svou chybu uznala a nabídla omluvu, byli však i tací, kteří svou vinu popírali a jedna zvláště popuzená, dobře situovaná dáma dokonce zahrozila právníkem. Tyto „vyřešené případy“ ovšem neodradí ostatní okolo projíždějící řidiče, které už z dálky naše exponované sběrné místo u dětského hřiště na kraji obce láká k vyložení odpadu, jehož je jim líto se

zbavovat v místě svého bydliště. Jestliže se někteří lidé nedokážou chovat v souladu s komunitním duchem a jsou ochotní pouze využívat poskytovaných výhod, aniž by dodržovali elementární pravidla, nezbytvá, než přistoupit k opatřením, která budou zasahovat do jejich zdánlivých svobod a na jejich přestupky je upozorňovat.

Jedním z takových opatření je umístění kamerového systému do prostoru sběrného místa. O tomto kroku ostatně už nějakou dobu uvažujeme. Dvě záznamové kamery již v obci fungují a zatím se výborně osvědčují. Monitoring sběrných míst provozuje řada obcí s podobnými problémy a jejich zkušenosti hovoří o tom, že toto opatření je mimořádně efektivní. Náklady budou jistě nižší než pořízení a provoz dalšího kontejneru pro ty, kdo nerozlišují mezi po-

hodlností a ohledem vůči ostatním i přírodě. Jediné, co nás v tuto chvíli uklidňuje, je skutečnost, že lidé, kteří rozlišovat dokážou, je výrazná většina. Těmto bezejmenným za jejich přístup děkujeme alespoň na tomto místě, neboť nemají ve zvyku po sobě zanechávat telefonní čísla...

V obci fungují celkem čtyři sběrná místa na tříděný odpad: dvě velká u školky a u obchodu a dvě menší pod rybníkem a na vjezd do chatové oblasti. Sběrné místo u školky je nejvytěžovanější a bývá nejdříve plné; leží-li na vaší obvyklé trase, zvažte prosím, zda byste nebyli ochotni namísto vršení odpadků vedle přetékajících nádob učinit krátkou zajíždku k obchodu nebo k rybníku, kde bývají kontejnery poloprázdné. Připomínáme, že odpad ze sběrných míst se vyváží jednou týdně; papír ve středu a plasty ve čtvrtek.

NÁKLADY NA LIKVIDACI ODPADŮ V ROCE 2020

V letošním roce nás svoz komunálního odpadu, velkoobjemového odpadu, tříděného odpadu a bioodpadu vyšel na téměř 880 tisíc korun. Vzhledem k tomu, že očekávaný příjem z vybraných poplatků a příspěvku od Ekokomu činí jen 620 tisíc korun, dotuje tuto službu obec částkou téměř 260 000 korun ze svého rozpočtu. Podobně i náklady na stočné obec dotovala, a to 123 000 korunami. I přes nutnost dofinancovat tyto služby z obecních prostředků neuvážujeme pro příští rok o zvyšování poplatků.

Z ČINNOSTI OBECNÍHO ZASTUPITELSTVA

● opravy v mateřské školce

Ve druhém podlaží mateřské školy byla provedena protihluková opatření ke snížení rezonance, která zrealizovala stavební firma Marek Štěpánek v celkové ceně 274 000 Kč.

● sanace zdiva a omítek v KD

V současné době probíhá závěrečná fáze sanačních prací v prostorách kulturního domu, zejména sociálních zařízení, denní místnosti zaměstnanců a sauny. Práce provádí zednická firma Pavel Schlosser.

● oprava kanalizace

Na základě předchozího monitoringu byla provedena oprava havarijní části splaškové kanalizace na návsi a před obecním úřadem. Práce provedla olomoucká firma BMH bezvýkopovou metodou a vyžádaly si náklady ve výši 200 000 Kč. Zbývající nejdelší, asi 100metrový úsek mezi lípou Svobody a domem č. 108 bude představovat nejnákladnější investici, neboť si vyžádá kompletní výměnu potrubí včetně pokládky nového povrchu komunikace. S jeho realizací se počítá v následujícím roce, bude však záviset na rozpočtových možnostech obce.

● zpomalovací prvky

Na podnět občanů bylo rozhodnuto o instalaci mechanických zpomalovacích prahů v rovném úseku obchod – rybník, kde motorová vozidla často nepřizpůsobují rychlost jízdy. K realizaci tohoto opatření je nejprve nutné získat pravomocná rozhodnutí statutárních orgánů a dopravní policie.

● nová cyklostezka

Na pozemcích ve vlastnictví obcí Tověř a Samotičky byly provedeny terénní a povrchové úpravy, zejména srovnání profilu polní cesty a zhutnění stávající zeminy v šířce 2 m. Takto upravená komunikace bude sloužit k napojení na cyklostezku Samotičky – Chválkovice a bude určena jak pro cyklisty, tak pro chodce.

● kamerový systém

Obec nechala instalovat dvě průmyslové kamery s nahrávacím zařízením, které budou nepřetržitě monitorovat veřejné prostory v areálu Koliby včetně dětského hřiště a prostranství před hasičskou zbrojnicí včetně kruhového objezdu. Obě místa jsou náležitě označena informačními cedulemi.

● reklamace nerovné vozovky

Obec reklamovala u zhotovitele, Správy silnic Olomouckého kraje, nekvalitně provedenou opravu vozovky na návsi. Jelikož zhotovitel na podkladě vlastní analýzy reklamaci neuznal, zadala obec vypracování autorizovaného posudku nezávislé firmě.

● sanace rybníka

Vzhledem k dlouhotrvajícímu průsaku rybníčních vod do klepů na přilehlých pozemcích bylo rozhodnuto přistoupit ke snížení hladiny nádrže o čtvrt metru a úpravě odtokového potrubí.

OBECNÍ KŘÍŽOVKA

Abychom této zasmušilé době trochu odlehčili, připravili jsme pro vás jednoduchou křížovku s tajenkou, jejíž řešení vám prozradí nejen to, co bychom vám všem pro letošek přáli, ale zároveň si ověříte, kolik toho o místě svého bydliště víte, popřípadě jak pečlivě čtete Tověřský zpravodaj. (Nápověda: čísla v závorkách odkazují na číslo našeho občasníku, v němž se o daném hesle podrobně psalo. Otázka bez závorky znamená, že stačí pozorně zalistovat v tom současném. Křížek v tajence pak značí mezeru mezi slovy.)

Připraveni? Tak hodně štěstí. A nejen při luštění, ale v celém novém roce!

1. Jak se jmenovala továřská hospoda za 1. republiky? (2018/3)
2. Jak se nazývá ohrožený chráněný živočich žijící v naší retenční nádrži? (2016/3)
3. Jaké je křestní jméno významného českého malíře Šnajdra, jenž se narodil, žil i zemřel v Tověři? (2014/3)
4. Jaké je příjmení významného českého grafika, který v Tověři strávil své dětství? (2016/1)
5. Jak se jmenuje památný strom vysazený ke 100. výročí konce 1. světové války? (2018/4)
6. Jaké dílo patří od loňského roku k továřskému vánočnímu stromu?
7. Jak se jmenuje obecní kozlík?
8. Jaký speciální nápoj se v Tověři vyrábí a prodává? (2017/2)
9. Jaké ovocné stromy rostou na továřské návsi? (2015/1)
10. Jaké je nejčastější továřské ženské příjmení?
11. Jaká kulturní památka, pocházející z r. 1880, je třetí nejstarší na naší návsi? (2018/2)
12. Jaký je pomístní název nejvydatnější studny v továřském katastru? (2016/2)

